

Format de citation

Peluněk, Lukáš F.: review of: Zdeněk Pokluda, Moravští Šternberkové. Panský rod rozprostřený od Jeseníků ke Karpatům, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, in: Český časopis historický, 2015, 1, p. 223-224, DOI: 10.15463/rec.1189733378

First published: Český časopis historický, 2015, 1

český časopis historický

copyright

Cet article peut être téléchargé et/ou imprimé à des fins privées.
Toute autre reproduction ou représentation, intégrale ou substantielle de son contenu, doit faire l'objet d'une autorisation (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

tí i o jiných teritoriích, takže snad postačí říci, že vedle postrádaných statí Šmahelových o rituálech při Karlově smrti či o blasfémii jeho syna tu naopak nacházíme citovanou studii o oběšencích na popravišti ve Vodňanech autorů P. Maškové a J. Michálka z Archeologických rozhledů.

Knihu lze bez nadsázky charakterizovat jako důležitý příspěvek ke kulturním dějinám a historii středověkých mentalit, a tak lze těžko vyjádřit byt zdrženlivý souhlas s autorovým sebekritickým závěrem. Tím chci říci, že jde o knihu, po níž dříve či později sáhne většina medievistů, i když zpravidla asi ne proto, aby ji četli, ale spíše proto, aby se poučili o tom či onom, co přináší pro hlubší poznání středověku jako takového. Neboť smrt je všeobíjající a konečně každý člověk se jednou stane mrtvolou.

Ivan Hlaváček

Zdeněk POKLUDA

Moravští Šternberkové. Panský rod rozprostřený od Jeseníků ke Karpatům

(= Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska, svazek 10)

Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2012, 354 s., ISBN 978-80-7422-181-1.

Emeritní ředitel Státního okresního archivu ve Zlíně Zdeněk Pokluda je autorem podnětné monografie mapující několika-setleté osudy moravské větve rodu Šternberků.

V českém prostředí dosud vyšlo jen minimum prací dotýkajících se dějin rodu Šternberků. Z děl novodobé české historiografie je nutné zmínit dva spisy Františka Palackého. Jedná se o *Die Sternberge* (1825) a *Geschichte der Familie Sternberg* (1824).

Palacký byl v době sepsání obou spisů Šternberkům – zejména Kašparovi a Františkovi – zavázán, neboť jej hmotně i finančně podporovali po jeho příchodu do Prahy roku 1830. Zároveň byl Palacký oficiálním historiografem rodu. V textu druhého zmíněného Palackého spisu, teprve nedávno přeloženého do češtiny,¹ je zřejmá Palackého relativní nekritičnost, která však byla za daných okolností celkem pochopitelná. V nedávných letech se genealogií moravskošternberské větve rodu se zabýval Marek Starý,² později vyšla monografie o životě Zdeňka Sternberga (*1923) z pera Vladimíra Votýpky.³

Pokludovu monografii tvoří stručný úvod, šestnáct kapitol, závěr je zaplněn přehlednými rodokmeny, seznamem literatury a edic pramenů, a všeobecným, místně-jmenným rejstříkem. Úvodem autor zdůrazňuje starobylost rodu Šternberků a politický vliv, který si příslušníci rodu udrželi od počátku až do 20. století

V první kapitole zasazuje autor šternberský rod obecně do kontextu vývoje šlechty v českých zemích. Vedle Černínů z Chudenic, Žerotínů či Valdštejnů se totiž jedná o jeden z nejstarších šlechtických rodů přetrvávajících kontinuálně již od 12. či 13. století. Mezi lety 1696 a 1700 „dosaho-

1 František PALACKÝ – Zdeněk STERNBERG, *Dějiny rodu Sternbergů / Geschichte der Familie Sternberg*, Moravský Beroun 2001.

2 Marek STARÝ, *Příspěvek ke genealogii moravskošternberské větve pánů ze Šternberka*, Střední Morava 9, 2003, č. 16, s. 84–92.

3 Vladimír VOTÝPKA, *Aristokrat: Život Zdeňka Sternberga*, Praha–Litomyšl 2010. Z populárních prací srovnej též: Pavel JURÍK, *Šternberkové: panský rod v Čechách a na Moravě*, Praha 2013.

vali Šternberkové největšího vlivu na zemskou správu, zastávali tři z nejvyšších postů – úřady nejvyššího purkrabího, nejvyššího sudího a prezidenta nad apelacemi“ (s. 18). Stručná druhá kapitola pojednává o nejstarších zmínkách o zakladateli rodu Divišovi z Divišova (1218, 1219, 1240, 1242) a o jeho synech. Následující kapitola představuje příslušníky tří nejstarších generací rodu. Na s. 44 autor rovněž upozorňuje na po staletí zřejmou rodovou tradici křesťanských jmen Albrecht, Zdeněk a Jaroslav. Významným problémem při bádání o nejstarších představitelích rodu je hojně užívání dvou variant téhož jména – Zdeněk a Zdeslav. Autor zde dovozuje, že z tohoto závažného důvodu není zcela jistý počet nositelů tohoto jména na konci 13. a na počátku 14. století. Na s. 52 jsou uvedeny tři základní varianty vývodu nejstarších Šternberků, z nichž autor uznává jako nepřesnější verzi Rudolfa Hurty z roku 1956. Poté je popsáno vymírání moravských větví rodu v devadesátých letech 14. století.

Název páté kapitoly – *Od Nížkého Jeseníku k Bílým Karpatům* – naznačuje, že pojednává o genezi rodu v hranicích Markrabství moravského. Představena jsou zde jednotlivá panství, která Šternberkové v tomto prostoru ovládali. Kapitoly bezprostředně následující tematizují jednotlivé moravské větve Šternberků (moravskošternberská, zábřežská a hoštejská, světlovská a zlínská, lukovsko-zlínská, lukovská, třeštsko-veselská). Po vymření původních moravských větví Šternberků na konci 16. století bylo mocenské propojení rodu s Moravou na dlouhou dobu oslabeno. Až roku 1804, kdy Leopold ze Šternberka zakoupil panství Malenovice, se rod navrátil na východní Moravu. Pozemky

malenovického panství zůstaly v rukou Šternberků až do konce čtyřicátých let minulého století, kdy byly uvedeny do národní správy a posléze zestátněny.

Poslední kapitola nazvaná *Některé šternberské záhady a „záhady“* představuje tři témata ze šternberských dějin, která jsou předmětem dohadů historiků již po velmi dlouhou dobu. Jedná se o postavu Jaroslava ze Šternberka, který měl v polovině 13. století zvítězit nad tatarskými nájezdníky u Olomouce, dále o údajně výrazné roli Albrechta z Šternberka při zavraždění krále Václava III., posledním předmětem autorových úvah je tradované příbuzenství Zdeňka Konopištského ze Šternberka s „husitským“ králem Jiřím z Poděbrad. Výrazný prostor autor věnuje zejména druhému tématu. Reaguje tak na knihu *Český pitaval aneb Královraždy* (1976) spisovatele „literatury faktu“ Miroslava Ivanova, který biskupa Albrechta ze Šternberka označil za jednoho ze spiklenců proti mladičkému králi Václavovi. Pokluda předkládá argumenty proti závěrům Ivanova a shledává jeho konstrukty smyšlené, bez pramenného opodstatnění (s. 260).

V publikaci lze nalézt některé drobné nesrovnalosti, např. překlepy při psaní některých odborných termínů. Za všechny alespoň jeden – na s. 103 je slovo „bergfrit“ (tj. obranná věž) psáno jako „berffit“.

Zdeněk Pokluda nezapřel ani tentokrát silný vliv svého učitele, profesora Ladislava Hosáka (1898–1972), který byl uznávaným odborníkem na středověké a regionální dějiny Moravy a Slezska. Pokludova kniha je ukázkou faktograficky přesné, kvalitní a čtivé práce.

Lukáš F. Peluněk